

Rosa Luxemburg

Tal i debatten kring Marockofrågan på Tysklands socialdemokratiska partis kongress i Jena år 1911

I. Den 11 september 1911

Ni har troligen alla erhållit den lilla skrift från partistyrelsen, vilken är riktad mot mig personligen. Skriften innehåller en rad synnerligen skarpa angrepp. Ni måste erkänna, att sättet att från den högsta partimyndigheten sprida denna skrift är något ovanligt. Därav sluter jag mig till en ovanlig sinnesförfattning hos våra partifäder. (Aha-rop!) Jag finner denna ovanliga sinnesförfattning bekräftad av skriftens innehåll. Ty det första man lägger märke till, om man läser denna skrift uppmärksam, är, att mina åklagare i stridsivern inte ens har tagit sig tid att läsa igenom objektet det är fråga om, corpus delicti (beviset). Om ni verkligen hade läst igenom min artikel i "Leipziger Volkszeitung", skulle ni aldrig ha kunnat rikta alla dessa angrepp mot mig. Jag skall vederlägga dem punkt för punkt. Den första förebråelsen mot mig lyder: "Vidare har kamrat Luxemburg gjort sig skyldig till ett gravt vilseledande av sina kamrater, då hon publicerade kamrat Molkenbuhrs brev utan dess första sats och sade, att brevet uppenbarligen innehöll partistyrelsens åsikt". Det var alltså "gravt vilseledande" av mig att undanhålla partiet begynnelsesatsen i Molkenbuhrs brev, den där han klart utsäger, att han yttrar sin egen åsikt och inte partistyrelsens. Se nu efter, vad det egentligen står i min artikel "Om Marocko" den 24 juli i "Leipziger Volkszeitung". Där heter det: "Det var bara hos den tyska partistyrelsen, som impulsen inte fick något gensvar. Visserligen kallade en medlem i partistyrelsen svaret för sin privata åsikt, men tydligen delade de övriga medlemmarna den, ty det kom inte någon mer reaktion från det hållet." Jag har alltså tydligt utsagt, att det endast rör sig om en av partistyresemedlemmarnas privata åsikt, och partistyrelsens påstående att jag skulle ha gjort mig skyldig till gravt vilseledande genom att undanhålla denna sats, är ett handlings sätt, som jag av idel vördnad för vår översta partimyndighet inte vill yttra mig närmare om.

Nästa faktum: "Kamrat Luxemburg undanhöll oss det faktum, att även kamrat Bebel yttrat sig i frågan om konferensen, nämligen positivt, vilket framgår av de tryckta breven, vilka kamrat Luxemburg kände till." Alltså positivt till förslaget att hålla en konferens med Internationella byrån om Marockofrågan. Vi har hört beskyllningen: jag "undanhöll" det faktum, att kamrat Bebel yttrat sig i frågan, nämligen positivt. Och vad står det i min artikel? "... en tysk ledamot i Internationella byrån förklarade också, att han inte kunde rekommendera någon sådan sammankomst, och av den anledningen kom det planerade mötet inte till stånd." Jag anförde alltså detta faktum, visserligen utan att nämna kamrat Bebels namn, liksom jag inte nämnde några andra namn heller. Långt ifrån att "undanhålla" detta faktum har jag alltså själv uttryckligen anför det. Men jag anförde inte, att Bebel yttrat sig positivt. Låt oss se efter, vad kamrat Bebel själv skrev. Det finns två brev av honom. I det första heter det: "Jag har hört, att det inom kort skall hållas en konferens med Internationella socialistiska byrån med anledning av Marockoaffären. Jag har för avsikt att om möjligt delta i konferensen." Detta brev är daterat den 10 juli. Men sedan följer den 12 juli, alltså två dagar efter Molkenbuhrs brev, ytterligare ett brev, i vilket det heter: "Bäste kamrat, Marockoaffären har nu antagit en sådan karaktär, att jag för närvarande inte kan rekommendera någon konferens med Internationella socialistiska byrån."

Enligt partistyrelsen skall nu denna förklaring uppfattas som positiv. Om jag får tro mina ögon, så är den negativ, men jag vågar aldrig låta bli att tro på något som partistyrelsen påstår, eftersom jag rättar mig efter den gamla tesen: När partistyrelsen har talat: credo quia absurdum – så tror jag, eftersom det är absurt. (Munterhet.) Den tredje beskyllningen är, att

jag över huvud taget har publicerat kamrat Molkenbuhrs brev till Internationella byrån. Därigenom skulle jag ha gjort mig skyldig till grov indiskretion. (*Bebel*: ”Det är också Internationella byråns uppfattning.”) Nu står i början av kamrat Molkenbuhrs brev, vilket vi har framför oss i den tryckta brevväxlingen, följande sats: ”För närvarande ger jag uttryck åt den personliga åsikt, som jag också förfäktade i tisdags på ett sammanträde.” (Hör, hör!) Det var alltså en så otroligt hemlig sak, att Molkenbuhr berättade den inför en folksamling i Berlin.

Vidare anför partistyrelsen i sin skrift följande: ”Om dylika förhandlingar skall kunna föras till ett lyckligt slut, är diskretion en hederssak för alla inblandade” och ”denna korrespondens mellan medlemmarna i Internationella socialistiska byrån för att nå samförstånd var därför till sin natur strängt förtroligt.” Man skulle kunna tro, att jag genom att publicera Molkenbuhrs brev hade hindrat Internationella byrån från att nå det samförstånd, som skulle leda till ett lyckligt slut. Brevväxlingen med Internationella byrån var avslutad den 12 juli, min artikel publicerades den 24 juli, gott och väl 12 dagar senare, och den stora aktionen var då för länge sedan avslutad och hade tyvärr inte förts till något lyckligt slut. Just därför är det nödvändigt att gå in på frågan, om den måste föras till detta olyckliga slut, eller om man borde ha gett saken en annan vändning? Jag bestrid_ inte endast påståendet, att det skulle vara någon indiskretion om en partimedlem i partiets intresse kritiserar partistyrelsens handlingar i sådana frågor som rör hela partiets livsintressen, utan jag går ändå längre och säger: Partistyrelsen har gjort sig skyldig till en pliktförsummelse, då den inte själv trädde fram inför oss. Det var dess plikt att publicera brevväxlingen och ge partiet möjlighet att kritisera den. Ty uppriktigt sagt rör det sig ju inte om formaliteter, utan om huruvida partistyrelsen har gjort sig skyldig till en underlåtenhetssynd eller inte (Munterhet.), huruvida den har fördröjt sitt uppdrag att organisera stora protestaktioner mot imperialismen eller inte. Man säger, att jag har vilselett partiet, då jag utgav Molkenbuhrs uppfattning för att vara partistyrelsens uppfattning. Om partistyrelsen inte var av samma uppfattning som Molkenbuhr, vilket jag efter dess utsaga förmodar, då frågar jag, vilken avvikande uppfattning som föranlett er att under hela den aktuella perioden avstå från varje slag av aktion?

(”Alldeles rätt!”) Kom äntligen fram med er ljuva hemlighet, den framlagda korrespondensen innehåller ju inte ett ord om någon annan förklaring. (*Bebel*: ”Vi har inte avgivit någon förklaring med denna skrift.”) Min stora synd är alltså, att jag har andragit en kanske felaktig, men i och för sig tänkbar uppfattning för att söka klargöra partistyrelsens göranden och låtanden. Partistyrelsen känner sig sårad och indignerad, men ger ingen förklaring till att den inte gjort något. Till sin natur utesluter hela denna angelägenhet allt tal om indiskretion. (Instämmanden och motsägelser.) Partistyrelsen är inget annat än vårt ombud, den handlar åt oss i vårt namn, och om vi säger, att den inte har handlat riktigt, är det inte partistyrelsens sak att säga: Det är vår hemliga angelägenhet, blanda er inte i den. Och var det förresten så orimligt att anta, att partistyrelsen här låtit falska hänsyn till riksdagsvalen avhålla sig från en verklig aktion? Jag ber er läsa protokollet från partikongressen i Mainz. Då stod vi mitt uppe i Kinakrisen, och inte heller då hade partistyrelsen organiserat rätt aktion i rätt ögonblick. Är det då så orimligt att anta, att den även denna gång avstått från aktion av hänsyn till riksdagsvalen? Har man kanske inte i månader ständigt hört hänsyn till riksdagsvalen anföras som orsak till allt, som göres och underlåtes? Till och med ”Vorwärts” har sett sig tvingad att förebrå partistyrelsen för att den i alltför hög grad låter sig ledas av hänsyn till riksdagsvalen. Jag skulle gärna vilja läsa upp citatet för er, men jag har inte det numret av ”Vorwärts” här, jag har låtit rama in det. (Munterhet.) Om styrelsen inte vill tillstå, att den begått en underlåtenhetssynd, så har dock följande fakta bevisat hur befogad kritiken var. Inte nog med, att vår protestaktion blev försenad, utan vi har också kommit i ett skevt förhållande till Internationalen. (Livliga protester från *Bebel*.) Ja, i Berlin firade vi som det franska proletariats

representanter närvarande syndikalister, med vilka vi politiskt inte har något att göra, och i Paris protesterade vi tillsammans med syndikalisterna, och genom vår oskicklighet har vi uteslutit de valda representanterna för proletariatet, med vilka vi skulle fraternisera. Detta kan inte förnekas, och det förvånar mig mycket, att partistyrelsen, som kan uppvisa ett så långt syndaregister, kommer med anklagelser. (Skratt.) En organisation, som till sin natur är så utsatt för kritik, borde akta sig noga för att kalla dem för illojala, som kritiserar den. Tvärtom. Jag, som ju känner vår partistyrelse, hemfaller inte åt sådana felaktiga uppfattningar eller feltolkningar, men våra motståndare skulle kanske kunna komma på idén, att hela detta stora åskväder endast kommit till för att avleda uppmärksamheten från de verkliga frågorna, från frågan, varför partistyrelsen inte skötte sina uppgifter vid aktionen mot imperialismen ...

(Ordföranden Dietz: Tiden för ert inlägg är ute för länge sedan, ni har talat tillräckligt länge.)

Rosa Luxemburg: Ja, men jag försvarar mig ju mot beskyllningar av sådan art, att ni väl måste ge mig ett par minuter till. (*Bebel*: ”Men då måste alla andra ha samma rättighet!”) Nå, då skall jag sluta. Jag ville säga, att i hela Marockofrågan är partistyrelsen inte åklagaren, utan den, som måste försvara sina gärningar och framför allt sina underlåtenhetssynder inför oss. (”Alldeles rätt!”) Vilken oangenäm situation det måste ha varit bevisar ju kamrat Mullers rapport. Jag har aldrig i mitt liv sett något så rörande hjälplöst. (Skratt. *Bebel* ropar: ”Nå!”) Därför blir jag inte arg över era beskyllningar, jag förlåter er och ger er det faderliga rådet (*Bebel*: ”Det moderliga rådet!” Stor munterhet.): bättra er. (Livligt bifall och livliga protester.)

II. Den 12 september 1911

Den politiska sidan av den stridsfråga, som förhandlingarna rör sig om i går och i dag, är redan så klarlagd, att jag gärna skulle ha avstått från att begära ordet. Men jag ser mig tvingad att vända mig mot de skarpa, personliga angreppen från två partistyrelsemedlemmar, kamrat Molkenbuhr och *Bebel*. Som ett bevis för min djävulska ondska har Molkenbuhr anfört, att jag ”avsiktligt” hade ”undanhållit” datum, då jag publicerade hans brev till Internationella byrån. Dateringen var det avgörande för brevet betydelse och innehåll, ty datum skulle utvisa, att brevet var skrivet i en situation, som var helt annorlunda än den, som först på ett senare stadium borde ha resulterat i aktion från partistyrelsens sida. Om jag hade sagt, att brevet var skrivet före den engelske ministern Lloyd Georges tal, så hade jag visat, på vilket tidigt stadium det var skrivet, och därmed hade hela min anklagelse mynnat ut i intet. Molkenbuhr har stirrat sig så blind på Lloyd Georges tal, att han inte inser, att hans utläggningar är giltiga endast under den förutsättningen, att även jag hyste uppfattningen, att situationen först genom detta tal hade blivit sådan, att den nödvändiggjorde en aktion mot krigspropagandan. Men så är det ju inte alls. Tvärtom, jag intar i dag liksom då – och troligen alla med mig, utom Molkenbuhr – den ståndpunkten, att det lämpliga ögonblicket för att börja en aktion mot Marockofaran inte bestämdes av någon engelsk ministers tal, utan därav, att tyskarna sände ett kanonskepp till Agadir, dvs. att Tyska riket företog en väpnad intervention i Marocko-äventyret. Molkenbuhr säger visserligen, att han också hade reda på att Tyskland redan den 2 juli skickat ett kanonskepp, men han tillfogar, att man inte visste, vad detta kanonskepp skulle göra i farvattnen vid Agadir. Kanske trodde man i partistyrelsen, att det var ditskickat för att fiska sardiner. Jag kan bara beklaga en så naiv uppfattning om dessa viktiga händelser.

Och nu till *Bebel*. – Det är mycket beklagligt, att kamrat *Bebel*, som här reagerat så skarpt mot indiskretioner, med samma skärpa, livlighet och ungdomliga dådkraft har begått just den indiskretionen att här återge yttranden, som kamrat Huysmans lär ha fällt om mig under ett privatsamtal med *Bebel*. Det gör mig ont att behöva reagera mot ord av en frånvarande. Jag har annars inte för vana att angripa frånvarande personer, men *Bebel* tvingar mig till det – Huysmans lär ha sagt till *Bebel* (*Bebel*: ”Lär? Han har sagt det!”): för det första, att det inte var första gången jag gjorde mig skyldig till indiskretioner med meddelanden till

Internationella byrån. Om Huysmans har sagt det, vilket jag ju inte vet och inte kan bevisa, så har han sagt en osanning, kommit med ett ur luften gripet påstående, som han på intet sätt kan ge några bevis för. Vidare lär kamrat Huysmans ha uttryckt som sin avsikt, att till straff för mitt senaste missdåd avstänga mig från alla Internationella byråns meddelanden. Om Huysmans har sagt det, så har han gravt överskridit sina befogenheter. (*Bebel*: "Det sade jag ju själv!") Huysmans är anställd som Internationella byråns sekreterare, han skall sköta arbetet åt oss, och det har han hittills gjort på ett lysande och tacknämligt sätt. Men vem som skall få del av Internationella byråns meddelanden bestämmer inte Huysmans, utan Internationella byrån, där jag är medlem, och jag skulle vilja se den byrå som skulle våga avstänga mig från sina meddelanden. (Skratt och bifall.) Vidare har *Bebel* fogat ytterligare en beskyllning till mina tidigare synder; han har sagt, att jag har "undanhållit". (*Bebel*: "Alldeles riktigt!") Ni vet ju inte alls vad det är jag tänker säga, kamrat *Bebel*, lugna er lite och sitt stilla! (Skratt.) *Bebel* har sagt, att jag har "undanhållit" något genom att inte nämna, att han endast för närvarande, endast för tillfället avrått från den föreslagna konferensen med Internationella byrån. I min artikel i "Leipziger Volkszeitung" står det svart på vitt: "Den tyske ledamoten i Internationella byrån förklarade också, att han för närvarande ..." (*Bebel*: "Det sade ni inget om i går!") Jag läste upp det, ni skall höra på i stället för att jämt komma med störande inpass. (Oro.) Ja, mer än så, jag inte bara nämnde, att konferensen "för närvarande" avråddes, utan jag talade om det både länge och väl för att bevisa, att man måste uppfatta detta "för närvarande" helt annorlunda. I min artikel säger jag vidare: "Men den tyska motviljan mot en sådan konferens 'just nu' uppfattades som ett allmänt avslag". Hur man inför ordalydelsen i min artikel kan påstå, att jag "undanhållit", att man endast för närvarande avrådde, det är mig, för att använda ett av *Bebels* bekanta uttryck, "en psykologisk gåta". *Bebel* förebrår mig vidare för att jag inte nämnt, att han under ett samtal med Huysmans till och med hade förordat ett längre gående förslag. Men *Bebel* har själv sagt, att detta samtal ägde rum den 30 juli, medan min artikel publicerades redan den 24 juli. *Bebel* som så ofta fått höra, inte av mig och mina vänner, utan från motståndarsidan, att han uppträder som profet, kan väl inte lasta mig för att jag inte är någon profet. (Munterhet. – *Bebel*: "Men saken ligger inte till på det sättet!") Sedan har *Bebel* offentligt förklarat, att han har för avsikt att i fortsättningen vara mycket försiktig i sina brev till mig. Det är helt överflödigt. Ni vet lika bra som jag, kamrat *Bebel*, att de brev vi skriver till varandra vanligtvis inte är något att lägga på hjärtat. (Stor munterhet.) Partistyrelsen, och särskilt *Bebel*, har från sin makts tinnar liksom Jupiter slungat brinnande åskviggas mot mig, de har försökt nedsabla mig efter bästa förmåga, men jag har redan nu fått uppleva en gottgörelse, och det under ert tal, kamrat *Bebel*. Säg ni kanske, varifrån era mest stormande applåder kom? (Skratt.) De applåderande händerna var alla från Bayern och Baden. (Stor oro, utrop: "Är det något fel med det?" – "Oförsäamt!" – "Oerhört!" – "Och det skall vara partiets enhet!") Det var framför allt revisionisterna, ja, (Skratt och instämmanden.) och det är beviset för att det här inte handlar om personliga angelägenheter, utan om politiska frågor, om en taktisk meningsskiljaktighet, som jag här får slita spö för. Jag unnar er dessa lagerkransar från Södern, ni har gjort er väl förtjänt av dem denna gång. (Bifall och visslingar.)

III. Den 14 september 1911

(Ordförande *Dietz*: Till Marockoresolutionen har vi erhållit ett tillägg från Luxemburg.)

Rosa Luxemburg motiverar petitionen om tillägg: Vi har utgått från det resonemanget, att vi inte föreslår detta tillägg av den anledningen att det på något sätt skulle avvika från det allmänna innehållet i resolutionen eller den föredragandes tal, utan tvärtom därför att tillägget rör sig längs just samma linje. Men det är å andra sidan nödvändigt, eftersom den framlagda resolutionen inte upptar dessa punkter, som vi anser mycket viktiga. Som bekant kan man ju

inte i en resolution säga allt, som kan sägas i ett ämne. ("Nå, då så!") Vänta litet. Beträffande resolutioner, som rör inre partitaktiska frågor, är det nödvändigt att man som kommentar bifogar diskussionen om resolutionens motivering, och den kan endast betraktas som en kommentar. Men här rör det sig om en resolution, som skall vara en ledlyd för oss i vår massagitation mot det borgerliga samhället. Vi måste ta med i beräkningen, att inte bara borgerliga tidningar, utan också en del fackföreningstidningar kommer att trycka resolutionen, men inte diskussionen. Därför måste resolutionen åtminstone duga som grundval för agitationen och därför måste den uttrycka socialdemokratins väsentliga ståndpunkt i frågan. Här skall också anges de huvudpunkter, som måste ange riktningen för våra talare och vår press, så att agitationen verkligen ger uttryck åt allt som är av vikt för socialdemokratien. Därför anser vi det nödvändigt, att det första avsnittet, där vi protesterar mot ett krig mellan kulturfolk, kompletteras med en tydlig deklaration, att vi är lika mycket emot ett krig med icke-kulturfolk. Det är visserligen självklart för socialdemokratien, men just därför skall och bör det uttryckligen sägas. (Munterhet.) Låt oss inte glömma, att det t.ex. i Marocko sedan länge pågår ett krig med infödingsstammarna, mot vilket vi måste protestera lika skarpt som vi gör mot ett krig mellan kulturfolk. Det har heller inte kommit med, förmodligen av misstag eller i avsikt att uttrycka sig kortfattat, att vi protesterar mot kapitalistiska kottierers manipulationer i kolonialfrågan inte endast därför att de skadar arbetarklassens intressen, utan också därför att de inkräktar på vitala intressen för de infödda i kolonialländerna. Vidare anger paragraf 4 som enda orsak till krigshotet de intriger och spekulationer som några storkapitalistiska kottierier bedriver, och vi har underlåtit att nämna en synpunkt, som är av utomordentlig vikt och nytta i vår agitation mot militarismen, nämligen den, att själva upprustningarna utgör ett hotande fenomen, att kapprustningen inte minskar, utan tvärtom ökar faran för ett krig. I resolutionen saknas också sambandet mellan Marockoaffären och militarismen över huvud taget, fastän dessa faktorer är oskiljbara. Vi anser det ytterst nödvändigt att inte rikta resolutionens pilar endast mot ett par kapitalistiska kottierier, utan mot de politiska partier, som bär ansvaret för den akuta krigsfaran och för situationen över huvud taget, mot de partier, som stöder militarismen, ty med dem har vi ju mer att göra än med de fåtaliga kapitalistiska kottierier, som bakom kulisserna drar i trådarna.

Och slutligen vill jag rikta en allvarlig invändning mot att resolutionen i sin nuvarande avfattning endast riktar sig mot krigsfaran. Krigsfaran kan vara något övergående, men det kan uppstå situationer, som utan något krigsutbrott är lika skadliga och farliga för oss: framför allt då en utvidgning av det tyska kolonialherraväldet på fredlig väg, genom vanligt diplomatiskt schackrande bakom ryggen på nationen och dess lagstiftande representanter. Därför tror vi, att de tillägg vi föreslagit är så väsentliga och dessutom så harmoniskt och organiskt kan infogas i resolutionen, att det är alldeles nödvändigt att antaga dem, och att de kommer att underlätta användandet av föreliggande resolution som grundval för en omfattande massagitation både mot Marockoaffären i synnerhet och mot militarismen och kolonialpolitiken i allmänhet. (Livligt bifall från en del av partikongressen.)

"Protokoll över förhandlingarna på Tysklands socialdemokratiska partis kongress", *Jena den 10-16 september 1911.*